PAO / PPE
Irja Vesanen-Nikitin

LVM/624/02/2016

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Lausuntopyyntö

Lausunto

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt lausuntoaan valtioneuvoston kirjelmästä U 10/2016 vp eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä.

Ehdotetulla direktiivillä pyritään yhdenmukaistamaan tiettyjä tuotteita ja palveluja koskevat esteettömyysvaatimukset. Direktiivillä on tarkoitus parantaa toimintarajoitteisille henkilöille, ml. vammaisille henkilöille ja ikääntyville ihmisille, tarjottavien esteettömien tuotteiden saatavuutta sisämarkkinoilla.

Direktiiviehdotuksen esteettömyysvelvoitteet on annettu yleisten tavoitteiden muodossa. Direktiivissä ei siten säädetä yksityiskohtaisesti siitä, miten velvoite tehdä tuotteesta tai palvelusta esteetön esteettömyysvaatimusten mukaisesti on täytettävä käytännössä. Direktiivissä esteettömyys määritellään sen soveltamisalaan kuuluvien tavaroiden ja palveluiden toiminnallisin ominaisuuksin. Sen toimeenpanon seuranta nojautuu pitkälti markkinavalvonnan keinoihin.

Liikenne- ja viestintäministeriö pyysi valtioneuvoston kirjelmäluonnoksesta lausuntoja EU- liikenne- ja viestintäjaostojen kirjallisessa menettelyssä ja antoi omat kommenttinsa sosiaali- ja terveysministeriölle varten. Ministeriö osallistuu myös aktiivisesti yhteistyöhön ja kansalliseen vaikutusten arviointiin sosiaali- ja terveysministeriön kanssa direktiiviehdotuksen käsittelyn edetessä.

Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa direktiivin yleistä tavoitetta esteettömyyden edistämiseksi.

Tavoitteena on Suomessa sekä liikenteen että viestinnän palvelujen osalta ollut jo vuosia se, että yleiset palvelut tulisi suunnitella alusta lähtien mahdollisimman monelle sopiviksi niin, että kuka tahansa iästä, kielitaidosta tai vammasta riippumatta voisi niitä käyttää. Samalla yhteiskunnan korvaamien erityispalveluiden tarve vähenee ja kustannukset voidaan pitää paremmin kurissa. Kun perinteisiä liikennepalveluja on kehitetty tätä periaatetta (design for all/universal design) noudatta-

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 (kirjaamo) Helsinki
Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

en (esimerkiksi poistamalla tasoeroja matalalattiaratkaisuin tai selkeyttämällä opastusta) on huomattu myös palvelun yleisen houkuttelevuuden ja laatutason paranevan.

Liikennepolitiikan osalta ministeriö julkaisi vuonna 2003 strategian Kohti esteetöntä liikkumista. Strategian taustalla oli muun muassa Euroopan liikenneministerikonferenssin jo 1990- luvulta lähtien hyväksymät päätöslauselmat ja usean eurooppalaisten tutkimusten tulokset. Viestintäpolitiikan osalta ministeriö on vuonna 2005 ja 2011 julkaissut toimenpideohjelmat, joiden tavoitteena on parantaa tietoyhteiskunnan esteettömyyttä kaikkien kansalaisten osalta. Ministeriö on vastikään selvittänyt liikennealan esteettömyyden tilaa Suomessa ja käynnistänyt ohjelman laatimisen liikenteen ja viestinnän digitaalisten palveluiden esteettömyyden edistämiseksi. Ministeriö katsoo, että on sekä yhteiskunnan kustannusten minimoimisen että ihmisten hyvinvoinnin kannalta tärkeää, että mahdollisimman moni pystyisi käyttämään paitsi yleisiä liikennepalveluja myös niihin oleellisesti liittyviä sähköisiä palveluja. Ohjelmaa varten on käynnistetty esiselvitys.

Käytännössä liikennealalla vammaisten henkilöiden ja iäkkäiden henkilöiden oikeuksia on parhaiten pystytty edistämään käytännöllisten teknisten määräysten ja standardien avulla kuten uusia linja-autoja tai rautatiekalustoa koskevien Euroopan unionin yhteisten, harmonisoitujen määräysten avulla. Tällaiset määräykset ovat olleet valmistajien, palvelujen tuottajien ja palvelun hankkijoiden kannalta selkeitä ja kustannustehokkaita. Matkustajien kannalta ne ovat olleet omiaan lisäämään esteettömiä liikennepalveluja vähitellen kaikkialla EU:ssa. Samoin esteettömyyttä on liikennealalla käytännössä toteutettu Euroopan unionin matkustajien oikeuksia koskevassa lainsäädännössä. EU:n matkustajien oikeuksista on annettu EU asetukset lento-, rautatie-, linja-auto- ja vesiliikenteen osalta. Näissä asetuksissa lähtökohtana on vammaisten ja muiden toimintarajoitteisten matkustajien syrjintäkielto ja oikeus avustamiseen. Niihin sisältyy myös yleisiä määräyksiä liikennepalvelusta tiedottamiseksi siten, että tieto on saatavissa myös aistivammaisille henkilöille sopivassa muodossa. Asetusten toteutusta valvovat Suomessa kuluttajaviranomaiset ja Trafi. Kansallisessa lainsäädännössä liikenteen esteettömyyttä on edistetty erityisesti taksiliikenteessä kansallisin kalusto yms. vaatimuksin.

Liikenne- ja viestintäministeriö viittaa valtioneuvoston kirjelmässä mainittuun kantaan ja toteaa direktiiviehdotuksesta lisäksi tarkemmin seuraavaa:

Direktiiviehdotuksen soveltamisala on erittäin laaja ja aiheuttaa epävarmuutta erityisesti liikenne- ja viestintäsektorilla. Tämän vuoksi soveltamisalaa on täsmennettävä ja selkeytettävä. Ministeriön oman käsityksen mukaan direktiiviä sovellettaisiin ainakin lento- linja-auto-, rautatie- ja vesiliikenteen henkilöliikennepalveluista tiedottamiseen kuten näiden palvelujen verkkosivustoihin, mobiililaitepohjaisiin palveluihin, älykkäisiin lippupalveluihin ja tosiaikatietojärjestelmiin, itsepalvelupäätteisiin sekä matkalippu- ja lähtöselvitysautomaatteihin. Näiden osalta on mmm. tietosisällön oltava saatavilla usean eri aistikanavan kautta. Direktiiviä ei ministeriön käsityksen mukaan sovellettaisi esimerkiksi siihen, miten esteetöntä joukkoliikenteessä käytettävä kalusto on pyö-

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

rätuolia käyttävän asiakkaan kannalta, mutta direktiiviehdotus on ylimalkainen ja siten tältäkin osin tulkinnanvarainen. Direktiiviehdotuksen mukaan sitä sovellettaisiin myös julkisiin hankintoihin ja esimerkiksi tarjousmenettelyihin, jotka koskevat rautateiden ja maanteiden julkisia henkilöliikennepalveluja asianomaisen yhteisölainsäädännön mukaan sekä liikenneinfrastruktuuriin asianomaisen yhteisölainsäädännön mukaan. Sitä sovellettaisiin myös muun muassa kehittyneisiin puhelin- ja audiovisuaalisiin mediapalveluihin ja niihin liittyviin kuluttajapäätelaitteisiin, joissa on kehittynyt tietojenkäsittelykapasiteetti. Näiltäkin osin ehdotus on tulkinnanvarainen ja aiheuttaa siten monia kysymyksiä.

Ministeriö korostaa valtioneuvoston kirjelmässä mainittua kantaa, jonka mukaan yritysten velvoitteita ei tule kohtuuttomasta lisätä ja päällekkäisyyttä muun Euroopan unionin olemassa olevan ja valmisteilla olevan lainsäädännön kanssa tulee tarkastella kriittisesti. Päällekkäiseksi, parhaillaan valmisteilla olevaksi yhteisösääntelyksi on tunnistettu ainakin direktiiviehdotus julkisen sektorin elinten verkkosivustojen saavutettavuudesta COM (2012) 721.

Ministeriö pitää ehdotettua markkinavalvontaan perustuvaa sääntelymallia erikoisena ottaen huomioon sen, että direktiivissä ei kuitenkaan säädettäisi mitään yksityiskohtia tai teknisiä vaatimuksia siitä, miten tuotteen tai palvelun tulisi olla esteetön. Markkinavalvontaa koskeva sääntely kuuluu pääasiassa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle. Liikenne- ja viestintäministeriön käsityksen mukaan markkinavalvonta ja siten tavaroiden vapaa liikkuvuus edellyttää kuitenkin käytännössä sitä, että tuotteesta on olemassa tarkempia määräyksiä. Ministeriö katsoo, että nyt ehdotettu sääntely aiheuttaa epävarmuutta yrityksille eikä välttämättä käytännössä johda kohderyhmän, kuten vammaisten henkilöiden, kannalta erityisiin muutoksiin ja esteettömien tuotteiden ja palvelujen lisääntymiseen toivotulla tavalla.

Irja Vesanen-Nikitin
Hallitusneuvos

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

Tiedoksi

Minna Kivimäki
Laura Vilkkonen
Mikael Åkermarck
Sinikka Rintala-Iizuka
Kirjaamo

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi